

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/153/129/95

WYBORY PREZYDENCKIE - PREFERENCJE W SIERPNIU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, SIERPIEŃ '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Ostatni wakacyjny miesiąc nie przyniósł wielkich zmian na scenie politycznej, choć z pewnością nie był to martwy sezon. Wyraźnie skomplikowała się sytuacja na prawicy. Głosowanie Konwentu św. Katarzyny w Sulejówku nie wyłoniło, jak oczekiwano, jednego kandydata popieranego przez ugrupowania prawicowe. Wręcz przeciwnie - sprzeczne wypowiedzi zainteresowanych mogły raczej osłabić przekonanie wyborców co do sukcesu tego politycznego przedsięwzięcia. Wydarzenie to nie pozostało bez wpływu na pojawianie się coraz to nowych inicjatyw mających wyłonić kandydata prawicy. Na razie przynosi to jednak efekt odwrotny - doskonale znane rozdrobnienie potencjalnego poparcia. Nie wydaje się, by był to proces zakończony - można się spodziewać, że w najbliższym czasie liczba prawicowych kandydatów będzie nadal raczej rosła niż malała. Tuż po zrealizowaniu omawianego badania¹ media doniosły, że Lech Wałęsa podjął decyzję o ubieganiu się o reelekcję. Część opinii publicznej mogła także usłyszeć o planach wysunięcia kandydatury Lecha Kaczyńskiego. Warto jeszcze dodać, że sondaż został przeprowadzony tuż przed głośną i żywo komentowaną propozycją odroczenia terminu wyborów prezydenckich o dwa lata, która mogła wpłynąć na stosunek do nadchodzącej kampanii.

Frekwencja wyborcza

Zamiar głosowania w wyborach prezydenckich zgłaszało na początku sierpnia 69% ankietowanych. Deklarowana frekwencja wyborcza utrzymuje się zatem od dłuższego już czasu na podobnym i dość wysokim poziomie. W rzeczywistości liczba głosujących z pewnością nie będzie aż tak wysoka, regułą jest bowiem to, że chęć brania udziału w wyborach zgłasza więcej osób niż faktycznie się na nie wybiera.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (63) zrealizowano w dniach 3-8 sierpnia ‘95 na 1081-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Preferencje wyborcze

Liderem rankingu prezydenckiego nadal jest Aleksander Kwaśniewski. Obecnie zamiar głosowania na niego deklaruje prawie jedna czwarta wybierających się na wybory. Poparcie dla niego nie ulega zmianie od dwóch miesięcy.

Tabela 1. Na kogo najchętniej oddał(a)by Pan(i) głos w wyborach prezydenckich?

(N=748)

w procentach

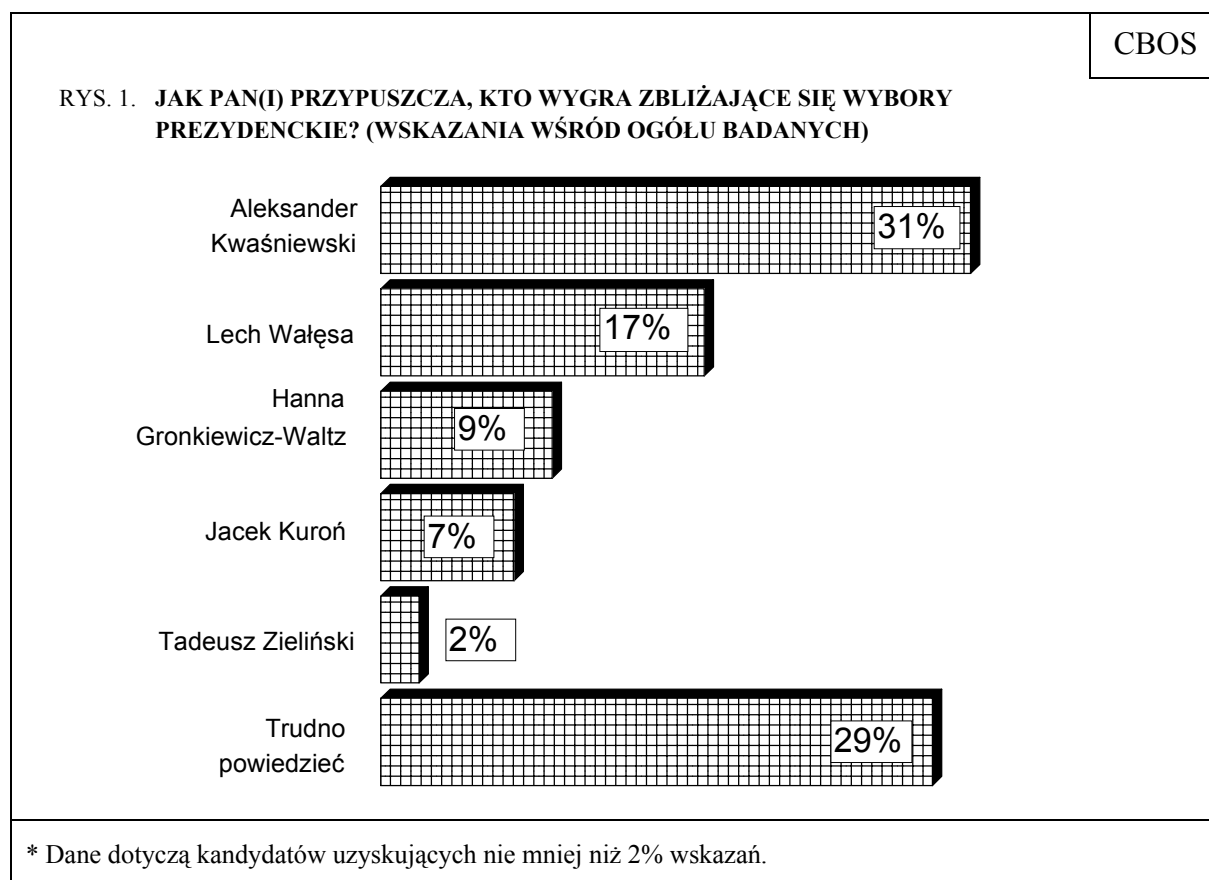
	I	II	III	IV	IV	V	V	VI	VI	VII	VIII	IX
Aleksander Kwaśniewski	14	16	19	18	24	20	26	25	24	23	24	21
Hanna Gronkiewicz-Waltz	-	-	-	-	-	-	4	11	12	12	12	15
Lech Wałęsa	11	8	13	7	11	8	12	12	13	14	13	12
Tadeusz Zieliński	9	13	16	11	8	15	12	11	9	11	9	11
Jacek Kuroń	10	14	10	14	15	15	11	10	11	10	9	8
Waldemar Pawlak	6	6	3	3	5	3	4	3	4	3	3	5
Andrzej Olechowski	7	8	8	6	8	8	-	-	6	5	4	5
Jan Olszewski	1	2	2	2	1	3	2	3	2	2	3	3
Józef Zych	2	1	1	3	2	2	4	6	3	4	4	2
Adam Strzembosz	3	3	4	11	8	8	7	5	4	3	3	2
Leszek Moczulski	2	3	3	-	-	-	3	2	1	2	3	2
Jan Pietrzak	-	-	-	3	3	-	-	-	-	2	2	1
Ktoś inny	-	-	-	-	-	2	5	1	1	1	1	2
Trudno powiedzieć	21	14	9	6	8	6	6	6	9	7	10	12

Utrzymuje się przewaga przewodniczącego SLD nad czwórką pozostałych najbardziej liczących się kandydatów. Drugi w naszym rankingu - Lech Wałęsa może obecnie liczyć na głosy 13% wyborców. Podobnie jak w przypadku Kwaśniewskiego, poziom poparcia, jakie uzyskuje prezydent, nie zmienia się od czerwca. Stabilne są także i wciąż bardzo zbliżone do uzyskiwanych przez Wałęsę notowania Hanny Gronkiewicz-Waltz. Nieznacznie natomiast w stosunku do poprzedniego pomiaru zmniejszyło się grono zdeklarowanych zwolenników Tadeusza Zielińskiego. Obecnie może on liczyć, podobnie jak Jacek Kuroń, na poparcie 9%

ankietowanych zamierzających głosować. Maleje też liczba osób upatrujących swego kandydata na prezydenta w Andrzeju Olechowskim, który nie zapowiada swego udziału w wyborach. Wśród pozostałych polityków, odwołujących się do elektoratu o prawicowej orientacji, nadal nie wyłania się żaden kandydat, który byłby w stanie przyciągnąć znaczącą grupę wyborców. Adam Strzembosz, Leszek Moczulski czy Jan Olszewski w dalszym ciągu uzyskują zaledwie po 3% głosów.

Kto zostanie prezydentem?

Istotnym elementem modyfikowania preferencji potencjalnych wyborców (często również w ogóle podjęcia decyzji o uczestniczeniu w wyborach) jest przekonanie co do tego, który z kandydatów ma najwięcej szans, by zostać zwycięzcą.

Za głównego faworyta w nadchodzących wyborach niezmiennie uważa się Aleksandra Kwaśniewskiego. Jednak od maja przekonanie to z miesiąca na miesiąc podziela coraz mniejsza grupa badanych. Wówczas opinię taką wyrażało aż 39% respondentów, obecnie niespełna jedna trzecia Polaków uważa go za najbardziej prawdopodobnego zwycięzcę wyborów. W porównaniu z pomiarem lipcowym odsetek takich prognoz zmniejszył się o kolejne 3 punkty procentowe.

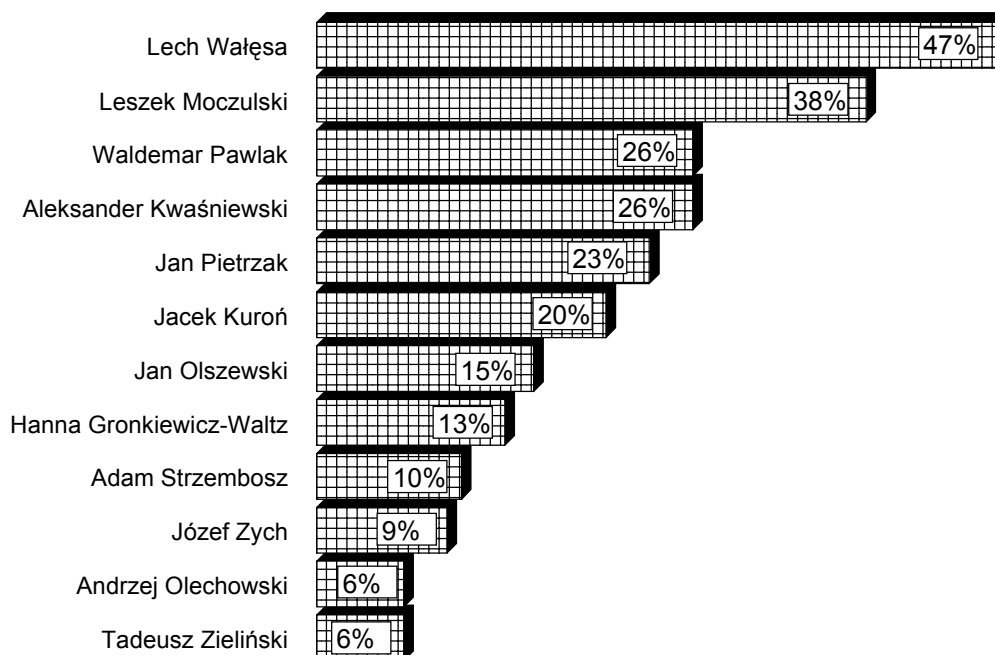
Rosną natomiast - w opinii badanych - szanse wyborcze Lecha Wałęsy. W lipcu 13% ankietowanych było przekonanych o jego zwycięstwie, obecnie już 17% Polaków. W ciągu ostatniego miesiąca nie zmieniły się przewidywania dotyczące szans Jacka Kuronia oraz Hanny Gronkiewicz-Waltz. Kandydat Unii Wolności, mimo że ustępuje miejsca prezes NBP pod względem uzyskiwanego poparcia, nieco częściej niż Hanna Gronkiewicz Waltz uważany jest za prawdopodobnego zwycięzcę wyborów prezydenckich. Spośród pięciu najbardziej liczących się osób niezmiennie najmniejsze szanse na zwycięstwo ma, zdaniem ankietowanych, Tadeusz Zieliński. Jego notowania w ciągu ostatniego miesiąca jeszcze się pogorszyły. W prezydenturę rzecznika wierzy obecnie znikoma liczba respondentów (2%).

Antypatie wyborcze

Oprócz przeświadczenia o sile i szansach poszczególnych kandydatów istotnym aspektem przewidywań wyborczych jest polityczna niechęć *ad personam*, czyli zadeklarowany brak poparcia dla konkretnych polityków. Antypatie potencjalnych wyborców mogą bowiem wyznaczać granicę możliwości powiększenia elektoratu, a tym samym kształtować wynik głosowania - zwłaszcza w drugiej turze wyborów.

Najsilniej odrzucana jest kandydatura Lecha Wałęsy. Prawie połowa potencjalnych wyborców twierdzi, że nie odda głosu na obecnego prezydenta. Niechęć ta w ciągu ostatniego miesiąca nieco zmalała (o 3 punkty procentowe), nadal jednak spośród wszystkich polityków uwzględnionych w sondażu Lech Wałęsa jest kandydatem mającym wśród ogółu wyborców najwięcej przeciwników.

RYS. 2. NA KOGO Z TEJ LISTY NA PEWNO NIE GŁOSOWAŁ(A)BY PAN(I)? PROSZĘ WYMIENIĆ NIE WIĘCEJ NIŻ TRZY NAZWISKA.

Leszek Moczulski ma również w dużym stopniu ograniczone szanse powiększenia nielicznego dziś grona swych wyborców. Wyraźną niechęć budzą też kandydatury Waldemara Pawlaka, Aleksandra Kwaśniewskiego oraz będącego od niedawna na naszej liście Jana Pietrzaka. Nie dla wszystkich odpowiednim kandydatem jest również Jacek Kuroń - jedna piąta ogółu deklaruje, że na pewno nie będzie na niego głosować. Aleksander Kwaśniewski ma od dłuższego czasu stały odsetek osób niechętnych. Natomiast ciągłym wahaniom (w granicach pięciu punktów procentowych) ulega poziom antypatii do Jacka Kuronia i Waldemara Pawlaka. Po odnotowanym miesiąc temu wzroście niechęci do tych polityków, w sierpniu ich kandydatury odrzuca mniejszy odsetek osób. Spośród pięciorga najbardziej liczących się obecnie pretendentów, niezmiennie najmniejszy sprzeciw przyszłych wyborców budzi kandydatura Tadeusza Zielińskiego. Stosunkowo niewiele osób wyklucza też oddanie głosu na Hannę Gronkiewicz-Waltz.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Gdy pytamy ludzi o to, czy zamierzają wziąć udział w wyborach prezydenckich, sporo odpowiada, że nie pójdzie głosować. A czy Pan(i) pójdzie czy też, jak wiele innych osób, nie weźmie udziału w wyborach? 1 - Na pewno wezmę udział w wyborach; 2 - Jeszcze nie wiem, waham się; 3 - Raczej nie wezmę udziału w wyborach

	(%)			
	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	69	18	13	1081
Płeć				
Mężczyźni	73	14	13	511
Kobiety	66	21	13	570
Wiek				
do 24 lat	63	22	15	136
25-34	58	24	18	195
35-44	73	15	12	235
45-54	76	17	7	180
55-64	82	9	8	155
65 lat i więcej	63	20	18	180
Miejsce zamieszkania				
Wieś	69	19	12	406
Miasto do 20 tys.	70	21	9	113
od 21 do 100 tys.	69	18	14	215
101-500 tys.	71	16	13	213
501 tys. i więcej mieszk.	66	17	18	133
Region				
Północny	67	20	13	134
Zachodni	62	22	16	106
Środkowozachodni	68	21	11	179
Środkowy	70	16	14	167
Wschodni	67	18	15	137
Południowo-wschodni	80	12	9	189
Południowo-zachodni	66	19	15	169
Wykształcenie				
Podstawowe	65	18	17	374
Zasadnicze zawodowe	62	21	16	301
Średnie	78	14	8	329
Wyższe	78	17	4	76
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	81	15	5	57
Prac.umysł.niż.szczebła	77	15	8	93
Pracownicy fiz.- umysł.	71	20	9	71
Robotnicy wykwalifikowani	62	26	12	102
Robotnicy niewykwalifik.	55	22	23	67
Rolnicy	80	13	7	87
Prywatni przedsiębiorcy	70	9	21	42
Bierni zawodowo				
Renciści	62	21	17	148
Emeryci	77	13	10	207
Uczniowie i studenci	83	14	3	37
Bezrobotni	54	23	23	97
Gospodynie domowe i inni	62	20	18	72
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	75	18	7	98
Sektor państwowy	68	21	10	140
Sektor prywatny	68	16	16	182
Spółdzielczość	72	14	15	18
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	62	20	18	231
125 - 199	65	18	17	155
200 - 274	70	21	9	315
275 - 324	68	18	14	125
325 i powyżej	78	14	8	205
Ocena własnych war. mater.				
Złe	64	20	16	412
Średnie	69	18	13	478
Dobre	81	12	7	191
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	74	14	12	67
Raz w tygodniu	74	16	10	607
Kilka razy w roku	63	23	14	306
W ogóle nie uczestniczy	57	17	26	101
Poglądy polityczne				
Lewica	75	14	11	212
Centrum	71	19	10	289
Prawica	82	11	7	240
Trudno powiedzieć	55	24	21	336

Tabela 2. Na kogo z tej listy najchętniej oddał(a)by Pan(i) głos w wyborach prezydenckich? Proszę wskazać jedną osobę. 1 - Hanna Gronkiewicz-Waltz; 2 - Jacek Kuron; 3 - Aleksander Kwaśniewski; 4 - Leszek Moczulski; 5 - Andrzej Olechowski; 6 - Jan Olszewski; 7 - Waldemar Pawlak; 8 - Jan Pietrzak

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	12	9	24	3	4	3	3	2
Płeć								
Mężczyźni	9	8	28	4	3	5	3	2
Kobiety	15	10	20	1	5	2	3	1
Wiek								
do 24 lat	11	15	17	4	5	6	3	3
25-34	15	9	28	0	6	2	4	3
35-44	17	10	26	3	4	2	2	2
45-54	10	9	32	2	5	5	0	1
55-64	7	8	20	3	3	2	7	0
65 lat i więcej	8	5	16	4	2	4	3	1
Miejsce zamieszkania								
Wieś	12	10	24	2	2	3	6	3
Miasto do 20 tys.	13	8	26	2	9	3	3	0
od 21 do 100 tys.	11	11	21	2	5	6	1	1
101-500 tys.	15	6	23	4	4	4	1	1
501 tys.i więcej mieszk.	6	8	27	2	7	1	2	0
Region								
Północny	7	10	24	2	1	4	2	5
Zachodni	11	9	28	3	7	2	1	0
Środkowozachodni	13	6	32	2	3	4	6	1
Środkowy	12	11	20	1	6	5	2	0
Wschodni	13	6	19	1	4	7	5	1
Południowo-wschodni	13	10	19	4	3	2	4	2
Południowo-zachodni	12	10	27	5	7	1	1	2
Wykształcenie								
Podstawowe	8	10	21	4	2	3	7	1
Zasadnicze zawodowe	14	13	26	2	1	5	3	3
Średnie	14	6	24	2	8	3	0	2
Wyższe	13	5	29	0	10	2	0	0
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier.,inteligencja	15	6	38	0	7	0	0	0
Prac.umysł.niż.szczębla	18	9	27	0	5	6	0	0
Pracownicy fiz.- umysł.	14	10	37	0	1	4	1	0
Robotnicy wykwalifikowani	11	9	29	0	5	5	3	3
Robotnicy niewykwalifik.	4	14	35	11	0	3	3	4
Rolnicy	15	12	16	7	5	1	8	3
Prywatni przedsiębiorcy	12	8	22	5	10	6	0	9
Bierni zawodowo								
Renciści	9	7	13	2	4	3	5	0
Emeryci	10	7	21	3	2	4	3	0
Uczniowie i studenci	10	7	17	5	0	8	0	4
Bezrobotni	10	9	30	0	8	3	6	3
Gospodynie domowe i inni	15	16	18	2	11	0	0	2
Pracujący poza rolnictwem								
Sfera budżetowa	9	7	34	4	4	0	3	0
Sektor państwowy	13	7	31	0	4	6	2	2
Sektor prywatny	17	12	29	2	5	4	0	3
Spółdzielczość	18	6	27	0	0	13	0	0
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 125 zł	11	15	24	2	5	2	5	2
125 - 199	18	9	17	4	3	2	5	2
200 - 274	12	9	20	4	5	6	4	1
275 - 324	13	4	30	2	4	1	1	6
325 i powyżej	8	8	30	1	5	3	0	0
Ocena własnych war. mater.								
Złe	10	12	22	3	5	3	3	2
Średnie	12	8	21	3	3	4	3	2
Dobre	14	7	34	1	6	4	2	1
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	22	2	11	7	6	1	3	3
Raz w tygodniu	12	8	21	3	4	4	4	1
Kilka razy w roku	11	10	28	1	4	4	2	3
W ogóle nie uczestniczy	4	17	45	2	3	1	0	1
Poglądy polityczne								
Lewica	4	6	57	1	3	2	2	0
Centrum	14	10	26	2	4	3	2	2
Prawica	16	8	4	6	9	6	4	3
Trudno powiedzieć	12	12	15	2	1	2	4	1

(continued)

Tabela 2 (cd.) 9 - Adam Strzembosz; 10 - Lech Wałęsa; 11 - Tadeusz Zieliński; 12 - Józef Zych;
13 - Ktoś inny

(%)

	9	10	11	12	13	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	3	13	9	4	1	10	746
Płeć							
Mężczyźni	3	12	9	3	1	9	371
Kobiety	3	15	8	4	2	11	375
Wiek							
do 24 lat	2	9	7	4	3	12	85
25-34	0	13	6	2	2	12	112
35-44	3	9	11	2	1	7	172
45-54	4	11	8	5	1	7	138
55-64	5	18	12	4	2	8	127
65 lat i więcej	3	23	9	5	0	18	111
Miejsce zamieszkania							
Wieś	1	10	6	5	1	15	281
Miasto do 20 tys.	6	11	8	7	0	4	77
od 21 do 100 tys.	5	11	11	4	4	7	148
101-500 tys.	3	16	10	1	0	10	152
501 tys.i więcej mieszk.	2	26	11	0	1	8	88
Region							
Północny	6	15	12	1	0	10	90
Zachodni	6	12	12	0	4	5	65
Środkowozachodni	2	10	8	6	0	8	122
Środkowy	1	15	8	3	0	15	115
Wschodni	1	11	7	8	3	13	91
Południowo-wschodni	3	16	7	4	2	11	150
Południowo-zachodni	4	12	10	0	1	7	111
Wykształcenie							
Podstawowe	3	18	6	3	1	15	242
Zasadnicze zawodowe	2	11	7	3	0	7	187
Średnie	3	13	10	5	3	9	257
Wyższe	4	7	21	2	1	7	60
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier.,inteligencja	2	6	17	0	0	9	46
Prac.umysł.niż.szczębla	3	5	12	2	4	10	72
Pracownicy fiz.- umysł.	6	5	7	2	6	8	51
Robotnicy wykwalifikowani	0	18	10	2	1	5	63
Robotnicy niewykwalifik.	0	16	1	2	0	7	37
Rolnicy	1	3	9	5	1	14	69
Prywatni przedsiębiorcy	3	13	11	0	0	1	29
Bierni zawodowo							
Renciści	9	18	10	6	1	11	92
Emeryci	3	19	11	4	0	11	158
Uczniowie i studenci	5	19	5	4	3	15	31
Bezrobotni	0	11	3	1	0	14	53
Gospodynie domowe i inni	0	22	2	9	0	3	45
Pracujący poza rolnictwem							
Sfera budżetowa	6	6	16	1	0	10	74
Sektor państwowy	1	11	7	1	3	12	95
Sektor prywatny	2	12	6	2	3	4	124
Spółdzielczość	0	11	25	0	0	0	13
Dochody na jedną osobę							
Poniżej 125 zł	2	13	6	3	0	10	144
125 - 199	1	14	9	4	2	9	101
200 - 274	3	13	4	4	2	14	220
275 - 324	1	10	16	4	0	10	85
325 i powyżej	5	14	16	3	2	4	159
Ocena własnych war. mater.							
Złe	2	13	9	4	0	12	262
Średnie	3	15	9	4	2	11	328
Dobre	4	10	8	2	1	5	155
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	0	22	9	2	0	13	50
Raz w tygodniu	4	15	8	4	1	10	447
Kilka razy w roku	1	10	12	2	1	11	191
W ogóle nie uczestniczy	2	6	8	2	2	6	57
Poglądy polityczne							
Lewica	1	2	12	3	1	5	159
Centrum	1	8	13	5	3	8	203
Prawica	5	23	6	3	1	6	197
Trudno powiedzieć	4	19	3	3	1	22	186